

Vai jāatmaksā PVN par nesaņemtu preci, ja piegādātājs likvidēts?

Dace Everte, ZAB "Sorainen", vecākā nodokļu menedžere

<https://ifinances.lv/raksti/nodokli/pievienotas-vertibas-nodoklis/vai-jaatmaks-pvn-par-nesanemu-prec-i-ja-piegadatajs-likvidets/17339>

2018. gadā piegādātājam tika samaksāts avanss par preci, tajā skaitā pievienotās vērtības nodoklis (PVN), kas kā priekšnodoklis tika uzrādīts PVN deklarācijā. 2020. gada aprīlī piegādātājs Uzņēmumu reģistrā tika likvidēts. Par uzņēmumu ienākuma nodokli (UIN) skaidrs – nav apliekamā bāze. Jautājums ir par PVN. Vai likumiski to ir pienākums atmaksāt valsts budžetā? Vai drīkst norakstīt arī PVN summu, ja naudu no likvidētā debitora nesaņemsim?

Pievienotās vērtības nodokļa likuma (PVN likums) [92. panta](#) 1. daļā noteikts: *Ja preces iegādātas un pakalpojumi saņemti ar nodokli apliekamu darījumu nodrošināšanai vai tādu citās valstīs veiktu darījumu nodrošināšanai, kuri būtu apliekami ar nodokli, ja tie tiktu veikti iekšzemē, priekšnodoklis ir [...] no citiem reģistrētiem nodokļa maksātājiem saņemtajos nodokļa rēķinos norādītās nodokļa summas par iegādātajām precēm un saņemtajiem pakalpojumiem.*

Lai gan Latvijas PVN likums un Eiropas Savienības normatīvie akti tieši nenosaka tiesības atskaitīt PVN, ja veikts avansa maksājums, bet prece vai pakalpojums nav saņemts, tomēr, interpretējot PVN normas, jāņem vērā arī Eiropas Savienības Tiesas (EST) judikatūra (šādu pienākumu Valsts ieņēmumu dienestam uzliek Administratīvā procesa likuma [15. panta](#) 4. daļa). Ir virkne spriedumu, ar kuriem tiek interpretēta priekšnodokļa atskaitīšanas tiesību piemērošana, un tajos noteikts, ka PVN atskaitīšanas tiesības nedrīkst ierobežot, ja nodokļu maksātājam, veicot darījumus, ir bijis nolūks tos izmantot savas saimnieciskās darbības veikšanai. Tikai sākotnējais nolūks vien dod tiesības uz priekšnodokļa atskaitīšanu, pat tad, ja šie nolūki nav apstiprinājušies un darbība nav uzsākta.

Viens no šādiem EST spriedumu piemēriem ir lietā [C-110/94](#), kas citēts virknē citu EST spriedumu. Tajā EST nosprieda, ka "tiesības uz atskaitījumu principā saglabājas pat tādā gadījumā, ja nodokļa maksātājs vēlāk ar savu gribu nesaistītu apstākļu dēļ neizmanto preces un pakalpojumus, par kuriem ar nodokli apliekamos darījumos ir veikts atskaitījums. Ja [PVN direktīvu](#) interpretētu citādi, tas būtu pretrunā PVN neitralitātes principam attiecībā uz uzņēmuma nodokļu nastu".

Tādējādi lasītāja situācijā PVN par avansu nebūtu jāatmaksā valsts budžetā, tomēr lasītāja rīcībā jābūt pierādījumiem, kas apstiprinātu, ka avansa maksājums bija nepieciešams lasītāja saimnieciskajai darbībai.